

Pamuğun Türkiye için Sosyo-Ekonomik Önemi (2017)

Türkiye Dünya lif pamuk üretiminde **6.** tüketimde ise **5.** sırada yer alan önemli bir pamuk ülkesidir. Ülkemizde dünya pamuk alanlarının **%1,5'uğu** kullanılarak dünya üretimin **%3,5'uğu** gerçekleştirilmektedir. Pamuk verimimiz Dünya ortalamasının çok üzerinde olup, büyük üretici ülkeler sıralamasında Avustralya'dan sonra, sadece **%10** kadar bir farkla, **2.** Sırada yer almaktadır.

Ülkemizde **2017** itibariyle **502 bin hektar** alanda **2,450 milyon ton** kadar kütlü pamuk üretilerek yaklaşık **5,328 milyar TL gelir** elde edilmiştir. Bu değerlerle pamuk içinde yer aldığı "**Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler**" grubunda buğdaydan sonra en yüksek ciroya sahip üründür. Ayrıca söz konusu grup alanının sadece **%3,2'sinde** grup toplam gelirinin **%9,5'ini**, grup toplam pazarlanan gelirinin ise **%11,6'sını** sağlayan "**Alan verimliliği en yüksek ürün**" konumundadır.

Pamuk tarımı yüksek tarımsal üretim değerinin yanı sıra, "girdi yoğun" bir üretim dalı olması nedeniyle tohum, gübre, ilaç, makina sanayi ve ticareti, lojistiği ile tarım işçilerinden oluşan çok geniş bir kesimin gelir kaynağıdır. Uluslararası normlara göre, pamuk üretimimiz **yılda 5 milyon kişilik tam zamanlı istihdam yaratma** potansiyeline sahiptir¹. Mevcut üretim, işlemler itibariyle analiz edildiğinde yılda **70 Milyon yevmiyeden fazla** İnsan İş Gücü kullanıldığı, yaklaşık **250 bin** daimi, **500 bin** geçici istihdam yaratıldığı ve toplamda **1.5 milyonu** aşkın insanımıza geçim sağlandığı tahmin edilmektedir.

Pamuğun ülke ekonomisine katkısı sadece tarımla sınırlı değildir. Pamuk lif, çiğit, tohum, çekirdek, yağ, küspe, linter vb asıl ve yan ürünleriyle tekstil, hazır giyim, bitkisel yağ ve yem başta olmak üzere, **otuzu aşkın sanayiye ham madde oluşturmakta** ve böylece ülke ekonomisine katkısı katlanarak artmaktadır. Bu nedenledir ki, ABD ve Avustralya gibi gelişmiş olanlar da dahil, yetiştirilmesi mümkün olan bütün ülkelerde öncelikle tercih edilmekte ve giderek sertleşen küresel rekabet koşullarına rağmen desteklenerek üretiminde sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

Bu anlamda pamuğun ülkemiz ekonomisine katkısı, lifi ile tekstil ve hazır giyim sanayilerine ham madde olmasıyla başlamaktadır. Pamuk bu sanayilerimizin temel ham maddesidir. Bu sanayilerimiz başlangıçta tümüyle pamuk ham maddesine dayalı üretim yapmışlar, daha sonra küresel gelişmelerin paralelinde

¹ ICAC, #TRUTH: Every tonne of cotton represents full-time, year-round employment for 5

karma ürünleri devreye almışlardır. Türk tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin kuruluşunda ve hızla gelişerek bugünkü seviyelere gelmesinde yerli pamuk üretimimiz önemli rol oynamıştır. Buna karşılık bu sanayilerimiz de pamuğun ülkemiz ekonomisine olan katkısını katlanarak artırmak suretiyle pamuk tarımımızın sürdürülebilirliğine destek olmuştur. Sahip olduğumuz agro-ekolojik olanaklar sayesinde ülkemizde değişik cins ve kalitede iplik ve kumaş yapımına elveren çeşitlilikte lif pamuk üretilebilmektedir. Tekstil ve konfeksiyon sanayimiz de bu doğrultuda yapılanmış bulunmaktadır. Yerli pamuk üretimimiz yakın tarihe kadar sanayimiz ihtiyacının tamamını, sektörün rekabet gücünü geliştirecek koşullarda karşılayabilmiştir. Ancak yerli üretim, var olan potansiyeline rağmen, tekstil ve hazır giyim sanayilerine uygun hızda büyüyememiş ve ülkemiz dünyanın önde gelen pamuk ithalatçıları arasına girmiştir. Son yıllar itibariyle tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin yıllık pamuk tüketimi küresel piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak **1.350.000 ila 1.650.000 ton** sınırları arasında değişmekte olup bu ihtiyacın **800 ila 900 bin ton** kadarı yerli üretimle karşılanmakta, kalan bölümü ise ithal edilmektedir. Bu şekilde yılda **1,7 milyar dolara varan** döviz kaybının yanı sıra yerli pamuk üretimiyle sağlanacak katma değerden yoksun kalınmakta, daha da önemlisi ülkemiz ihracatında en büyük pay sahibi sanayilerimizi dışa bağımlı kılınarak küresel rekabet güçleri riske atılmaktadır.

Tekstil ve hazır giyim sanayilerimiz **2017** yılında **222 milyar TL (61 milyar dolar²)** değerinde mal üretilerek GSYH'na **%6 oranında** katkı sağlamış ve **%14 pay** ile imalat sanayilerimizin en büyük ikinci sanayi grubu olmuştur. Ayrıca üretimlerinin **%44'ünü** ihraç ederek **25 milyar dolar** döviz geliri elde etmiş ve **20 milyar dolar** cari fazla yaratmışlardır. Bunların yanı sıra **992 bin kişilik istihdam** ile toplam imalat sanayii istihdamın **%25'ini** sağlamışlardır³.

Hali hazırda tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin ürünlerinin ağırlık olarak üçte biri, **değer olarak yarısı** pamuktandır. Buna göre, 2017 itibariyle pamuk ham maddesi bu sanayilerimizde işlenerek **brüt 10 kat, net 2,4 kat** değer artışıyla ülkemiz ekonomisine kazandırılmış; ayrıca bu kazanımın **%44'ü** döviz olarak sağlanmış bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, yaklaşık değerlerle yarısı yerli, yarısı ithal toplam **3 milyar dolar** değerindeki lif pamuk ham maddesi tekstil ve hazır giyim sanayilerimizde işlenerek **30,5 milyar dolar** değerindeki ürünlere

² TCMB 2017 Ortalama USD kuru= 3,65 TL

³ TÜİK, *Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, "Ekonomik faaliyetlerine göre temel göstergeler, 2017"*.

dönüştürülmüş ve ülkemiz ekonomisine **7,3 milyar dolar katma değer** kazandırılmıştır. Bu sonuç aynı zamanda tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin pamuk hammaddesi ihtiyacının tamamen yerli üretimle karşılanması durumunda sağlanacak ekonomik yararların önem ve büyüklüğünün de bir göstergesidir. Uygun politika ve uygulamalarla **pamuk ekim alanlarının 2002 yılındaki seviyeye (720 bin ha) çıkarılması** halinde mevcut verim değerleriyle pamuk üretimimiz ihtiyacımızı karşılayacak düzeye çıkacak ve böylece pamuk tarımının ülkemiz ekonomisine katkısı ikiye katlanacak, mevcut pamuk ithalatı kadar döviz tasarrufu sağlanacak, ayrıca söz konusu sanayilerimizin yurt dışı bağımlılığı ortadan kalkarak küresel rekabet güçleri gelişecektir.

Öte yandan, Türkiye ihracata dayalı büyüme modelini benimsemiş, tekstil ve hazır giyim sanayilerine hedef sektörler arasında ön sıralarda yer vermiş; ancak bunu **moda ve markaya yönelik olma** koşuluna bağlamış bir ülkedir. Bu stratejinin gerçekleştirilebilmesi her şey önce sektörün ihtiyaç duyacağı miktar ve kalitedeki lif pamuğu, rekabet edebilir fiyat ve koşullarda temin etmesi şartına bağlıdır, ki Türk tarımı bunun için gerekli potansiyele sahiptir. Türk çiftçisinin rekabet gücünü geliştirecek önlemlerin alınması durumunda, GAP ile birlikte, Türk tekstil ve hazır giyim sanayilerinin mevcut ve potansiyel lif pamuk ihtiyacının tamamının yerli üretimle karşılanması ve böylece rakip ülkelere karşı avantajlı konuma gelmesi mümkündür. Ayrıca ülkemizde orta-uzun elyafli grupta Dünya'nın en kaliteli pamukları yetiştirilebilmektedir. Akılcı politika ve uygulamalarla bu üretimin geliştirilerek sürdürülmesi ve böylece adı geçen sanayimiz için marka ve moda yönüne yönelik olma koşuluna bağlanan gelişme stratejisinin, umulanın üstündeki hız ve değerlerde realizasyonu imkanı bulunmaktadır.

Bu bağlamda sahip olduğumuz, ülkemizi dünya pamukçuluğunda öne çıkaran bir diğer önemli özellik, Türkiye'nin sadece GDO'suz pamuk üreten ve bunu "**GMO Free Turkish Cotton**" garanti markasıyla tescil ettirmiş olan yegane dünya ülkesi olmasıdır. Hızla yaygınlaşarak dünya pamuk üretiminin **%77'sini** kapsar hale gelen GDO'lu pamuk üretiminde ciddi sorunların ortaya çıkması ve bunların giderek yaygınlaşması, aynı zamanda büyük tüketiciler olan gelişmiş ülkeler kamu oyunda zaten var olan gdo'lu üretim karşıtlığını daha da büyütüştür. Bu durum Türkiye'yi saf GDO'suz pamuk asıl ve yan ürünleri üreticisi bir ülke olarak dünya genelinde büyük ticari fırsatlar içeren özgün bir konuma taşımış bulunmaktadır. Türkiye Tanıtım Grubunca desteklenmesine

karar verilen bu markanın bu yıl sonu, gelecek yıl başında yapılacak ulusal ve uluslararası lansmanlarıyla birlikte, söz konusu fırsatların faydaya dönüştürülmesi süreci başlayacak ve, tekstil ve hazır giyim sanayilerimiz için amaçlanan yüksek katma değerli ürün ihracatının önü açılmış olacaktır.

Pamuğun ülke ekonomisine katkısı tarım, tekstil ve hazır giyim sanayileri ile sınırlı kalmamakta, bitkisel yağ, yem, tıbbi malzemeler, kozmetik vd pek çok sanayi dallarındaki kazanımlarla sürmektedir. Örneğin, **2017** itibariyle kütlü pamuk üretiminden elde edilen **1,370 milyon ton** dolayındaki pamuk çığitinden, yaklaşık değerlerle **206 bin ton** yanma derecesi ve doymamış yağ oranı yüksek **yemeklik yağ**, **1 milyon ton** yüksek protein içerikli **yemlik küspe** ekonomimize kazandırılmıştır. Bu bağlamda tıbbi malzemeler ve kozmetik ürünlerde henüz miktar ve değerini belirleyemediğimiz büyüklükte pamuk kullanılmıştır.

Bu değerlendirmelerin ışığında, ülkemiz pamuk tarımı ile tekstil ve hazır giyim sanayilerimizde sahip olduğumuz potansiyel değerleri ve dünya pamukçuluğundaki ayrıcalıklı konumumuzdan kaynaklanan fırsatları faydaya dönüştürerek ülkemiz ekonomisine kazandırabilmek amacıyla;

- Ayrıntıları yıllık sektör raporlarımızda verilen öneriler doğrultusunda hazırlanarak kararlıkla uygulanacak politikalarla yerli pamuk üretimimizin sürdürülebilirliği, dahası söz konusu sanayilerimizin taleplerinin tamamını, miktar ve kalite olarak, rekabetçi fiyatlarla karşılayacak seviyelere çıkarılması sağlanmalıdır.
- Söz konusu sanayilerimiz daha çok yerli hammadde kullanarak dışa bağımlılıkların azaltılması, markalaşma, farklılaştırma vb yöntemlerle daha yüksek katma değerli ürünlere yönelmesi teşvik edilmelidir.
- Pamuk tarımı ve pamuğa dayalı sanayilere ilişkin politika ve uygulamalar ülke ekonomisine katkılarını artırmak üzere bütünleştirilmelidir.

Hakkı Ünal Evcim

13 Ağustos 2019